

К 78/Д 96

1200000868821

NIS REX

ЦАР КАЛОЯН

ОПЕРА ОТ
П. ХАДЖИЕВ

K 751

2 78
—
2 96

РУСЕНСКА НАРОДНА ОПЕРА

ОПЕРА ОТ
П. ХАДЖИЕВ

JOANIS REX

ЦАР КАЛОЯН

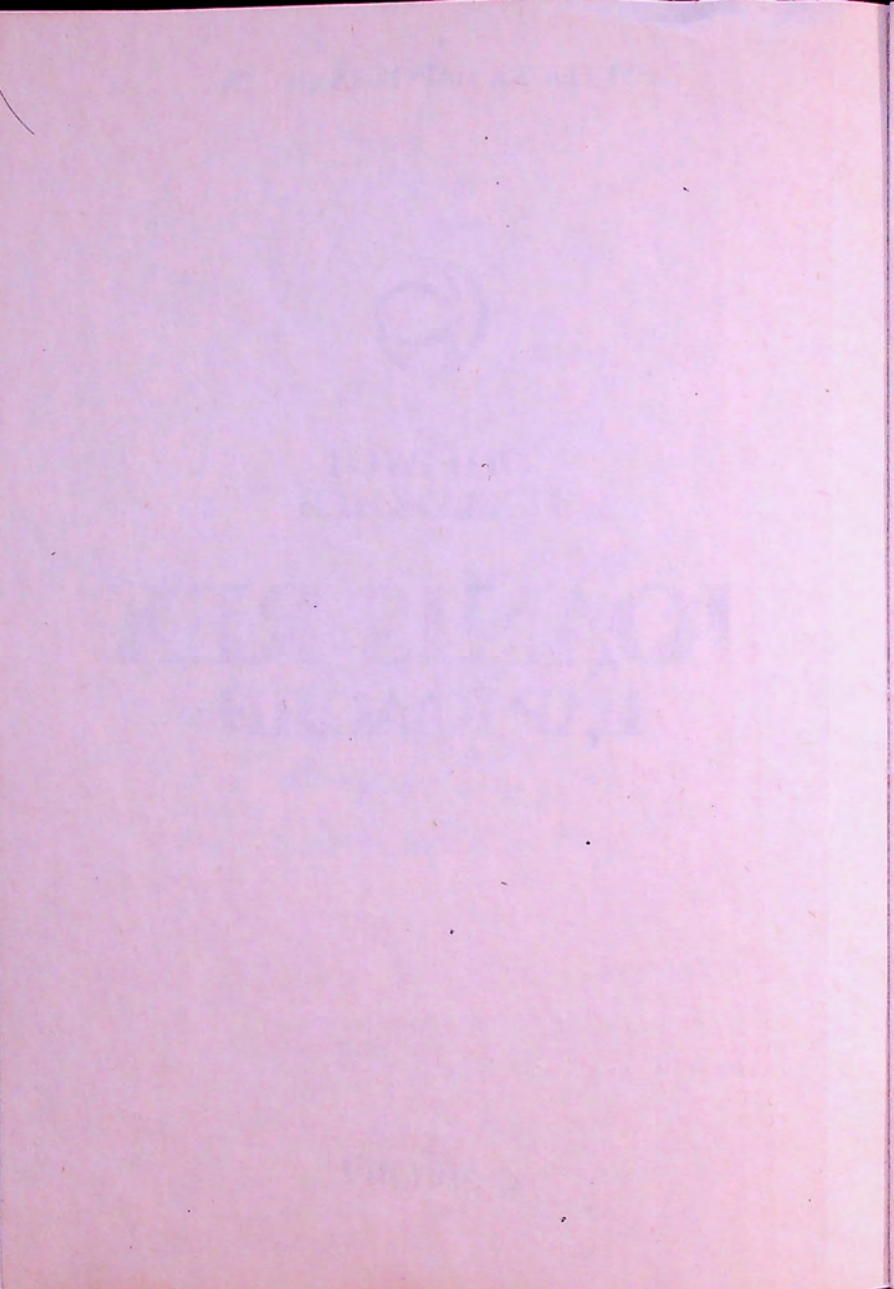
Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

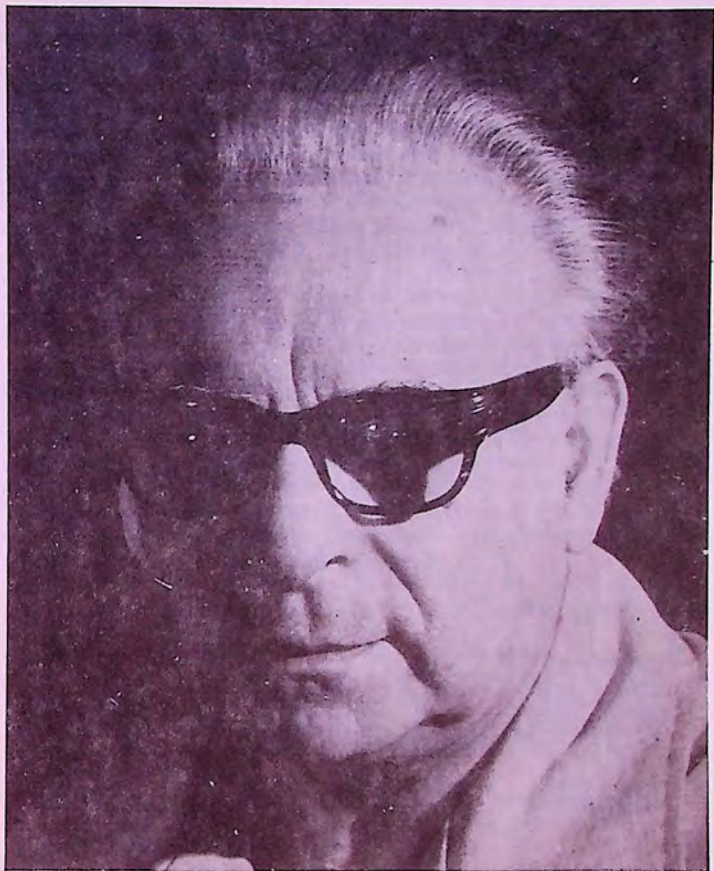

120000868821

СЕЗОН 812

447968

Отбелязвайки 70-годишнината от рождението на н. а. проф. герой на соц. труд ПАРАШКЕВ ХАДЖИЕВ, ние се обръщаме към цялото творчество на композитора, което носи силата на високохуманно, емоционално, въздействащо изкуство, преди всичко — родно, българско. Заедно със своето поколение композитори — Панчо Владигеров, Любомир Пипков, Веселин Стоянов, Филип Кутев, Георги Димитров, Марин Големинков и други — той внесе своя принос, за да из-

веде българската композиторска школа на достойно място сред световната музика. Творбите на Парашкев Хаджиев бележат постижения, върхове, очертават новото. Те са като една верига, която ако започнеш да разплиташ, оказват се все по-интересни и значими брънки, всяка от които вплетена в другата, дава представата за едно сложно, богато, настъпателно развитие, открива закономерностите на един постоянно възходящ творчески процес, подчинен на здрава, логично изградена цялостна идейно-художествена концепция. Тази концепция е претърпяла известни корекции, в някои детайли се е изменяла, за да отговори ясно и точно на изискванията на съответното време, но в основните си естетически принципи се е съхранила. И това е най-главното за творчеството на Парашкев Хаджиев.

Безспорно музикално-сценичните произведения на композитора са явление от крупен мащаб в съвременната българска музикална култура. Те са жизнени страници от националното ни оперно творчество, в които се разкриват различни страни от живота на народа — от неговия бит, от миналото и настоящето, от приказния свят. Жанровото разнообразие на оперите на Парашкев Хаджиев е извънредно голямо. Те се различават по тематика, по характер, по идейна концепция. Биха могли да бъдат разграничени като битово-комични („Имало едно време“ и „Луд гидия“), битово-психологични драми („Албена“ и „Майстори“), романтично-сатирични („Милноверът“ и „Рицарят“) идейно-политически („Юлека нош“), исторически („Лето 893“, „Мария Десислава“ и „Йоанис Рекс“), приказни („Златната ябълка“ и балета „Сребърните пантофки“). Някои от тях са изградени в масов план, други в камерен. Въпреки това многообразие тях ги обединяват яркият личен стил и емоционалната сила на автора, неговото високо майсторство, основното познаване законите на театъра и драматургията, умението да изгражда убедителни музикални характеристики. И разбира се — познавачът на човешкия глас, на вокалната изразност, на тънкостите във взаимоотношенията между текста и музиката, на възможностите на инструменталния съпровод за възпътчаване на музикалната идея са в основата на музикално-сценичните произведения на Парашкев Хаджиев. Всичко това е подчинено на творческото съзнание на композитора, с онова изострено усещане на човешката психология и душевност, която носи неговия лиризм.

Днес Хаджиев, изпълнен с нови идеи, планове и твор-

чески мисли, продължава да се вълнува от всичко, което е около него, от кипящия живот на своята родина. Много от изразните средства на съвременната музика той използва винаги внимателно и с мярка.

Основното в неговото творчество е била самобитността на музиката и нейният силно изявен народностен характер. С това Хаджиев започва своя път, с него зае онова трайно и заслужено място в нашето музикално творчество, което е и ще остане винаги негово.

„Йоанис Рекс“ на Парашкев Хаджиев е още едно ярко доказателство за неговите истински големи възможности да пише крупни оперни произведения. И тук Хаджиев остава верен на своя композически стил — ясна и дълбока музикална мисъл, психологически обоснована мелодичност, майсторски вплътена в текста на героите и богата на нюанси и цветове оркестрова палитра, пълно покритие на музика и текст, бликаща музикална инвенция, непоковарена от самоцелно новаторство. Партитурата му е богат извор, от която диригентът при задълбочена работа, може да черпи с пълни шепи творчески постижения при своята музикална интерпретация.

З. а. Ромео РАЙЧЕВ

ЙОАНИС РЕК

опера в две части от
либрето РАДКО

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА
(по автора и по аз

Калоян, български цар

Мария, съпруга на Калоян — куманка

Борил, сестреник на Калоян

Патриарх Василий

Слав, войвода

Манастрас, кумански военачалник

Балдуин Фландърски, латински император

Жофруа дьо Вилардуен, рицар

Граф Рене дьо Три, рицар

Царедворци, боляри, войници,
Време на действието

I част

I к. Двореца в Търновград

II к. Шатъра на Балдуин

III к. Двореца в Търновград

IV к. В кулата

Диригент: з. а. РОМЕО РАЙЧЕВ

Диригент на хора: ХРИСТО СТОЕВ

Костюми: ЕЛЕНА ТРЕ

Концертмайстор: Александър Ганев; Корепетитори: Ма

Художници-изпълнители: Христо Арнаудов,

Помощник-режисьори: Людмила Шаб

Суфльор: Людмил

С (Цар Калоян)

ПАРАШКЕВ ХАДЖИЕВ
О РАДКОВ

И ИЗПЪЛНИТЕЛИ:
(обучен ред на имената)

з. а. АНАСТАС АНАСТАСОВ

з. а. СТЕФАН ДИМИТРОВ

Ана Ангелова

Валерия Мирчева

Делчо Сапунджиев, гост

н. а. НИКОЛАЙ ЗДРАВКОВ

лауреат на Димитровска награда

Евгени Ганев

з. а. СТЕФАН ДИМИТРОВ

Иван Добрев

Михаил Петров

Валентин Григоров, гост

Иван Дяков

з. а. СТЕФАН ДИМИТРОВ

Иван Стоев

Константин Янков

Ахарон Анмахян

Иван Стоев

Добромир Добрев

Иван Дяков

рицари, кумански стражник, налаци
начало на XIII век

II част

V к. Параклис в двореца

VI к. В кулата

VII к. Кът в двореца

VIII к. Калояновия стан пред Солун

Режисьор: ВАНЯ БЪЧВАРОВА

Декори: ИВАН ТОКАДЖИЕВ, гост

ЕНДАФИЛОВА, гост

алина Димитрова Дарина Куюмджиева, Дарина Ковачева,

Петър Антонов, Красимир Шипкалиев

анова, Венцислава Славейкова

а Сакакушева

Режисьорски бележки

Във връзка с чествването на 1300-годишнината от създаването на Българската държава сме свидетели на един подем в разработването на историческата тематика в българската драма и опера. Свидетели сме и на различни тълкувания на историческите събития и епохи. За всеки творец доковането до оптималната „действителност“ носи момента на преосмислянето ѝ, на преоткриването ѝ чрез призмата на собственото мирозрение.

В операта „Иоанис Рекс“ на Парашкев Хаджиев наблюдаваме една драматургия с подчертан емоционално-интензивен характер. Всички възлови моменти от развитието на сюжетната линия са обусловени от ситуации, предизвикващи или предизвикани от не толкова социално-исторически, колкото емоционални мотивации. Фабулата като додѐност на либретото е ярко графично очертана на фона на историческите събития, музикалният тематизъм я трансформира в емоционални внушения.

Нашата задача е да разкажем сценично тази фабула, да намерим оптималната характеристика на образите, да изведем емоционалните кулминации, да намерим тълкуване, да се доближим максимално до авторския замисъл.

Ваня БЪЧВАРОВА

В 1167 година българският народ отхвърлил византийско то владичество и възстановил своята самостоятелна държава, която постепенно почнала да възвръща старите си граници и да се очертава като първостепенна сила на Балканския полуостров.

Политическата обстановка обаче се усложнила. Водени от класови интереси, някои боляри проявили недоволство от централистичната политика на Асеновци. Борбата придобила драматичен характер. Двамата братя Асен и Петър стана-

ли жертва на болярски заговори. Народът обаче се вдигнал и с небивал устрем сломил изменниците. Престола наследил третият брат на Асеновци — Иван, или Иваница, наречен Калоян, в 1197 година. В латинските източници той се нарича Иоанис Рекс, а ромеите често, по понятни причини са му прикачили прозвището „Кучето Иоан“.

И външното положение на България не било добре. Войната с Византия продължила. В края на 1202 година от Далечния Запад се очертавал призракът на нов кръстоносен поход, насочен срещу Византия, но застрашаващ и самата България.

На 18 юли 1203 година паднал Цариград...

„... И взетата плячка от Цариград бе толкова голяма, че никой не би могъл да я изчисли. Откакто бе сътворен светът, не е била вземана такава плячка в нито един град...“

Жофруа дьо Вилардуен

Върху развалините на рухналата Византийска империя възникнала Латинската, начело на която застанал избраният от кръстоносците император Балдуин...

Калояновият пръстен

На 15 октомври 1204 година в Търново пристигнал папски пратеник-кардинал Лъв. Той носел със себе си кралска диадема и жезъл за Калоян, а за архиепископ Василий — одежди, обуца и митра на „Примас“ или „глава“ на българската църква.

Преди още кръстоносците да превземат Цариград, Калоян изпратил до най-знатните латински вождове послание с предложение за приятелски съюз, което те отхвърлили. Надменният Балдуин отговорил, че Калоян не може да се отнася с не-

го като равен с равен. И ако той не се откаже от престола си, те с оръжие в ръка ще се втурнат в Мизия и ще я опустошат, а него самия ще заробят... Отговорът на Калоян: „Аз владее Мизия с повече право, отколкото вие владееете Цариград, защото аз си възвърнах земята, а вие завладяхте Цариград, който никога не ви е принадлежал...“

А в писмо до папа Инокентий, Калоян предупреждава: „Пишете на латинците, които влязоха в Цариград, да стоят далече от моето царство, и както моето царство нищо не им прави, така и те да не ни пакостят. Обаче ако те се дигнат против моето царство и му навредят, и се убият от моите хора, нека Ваше светейшество не подозре моето царство...“

Април 1205 година — целият български народ се вдигнал на борба за защита на бащиното си огнище.

„Иоанис заедно с българските войски премина дебнешком долища и планински теснини и се разположи зад високи хълмисти места в желанието си присъствието му да не

бъде забелязано от нападателя... Латинците не забелязали колко далеч са отишли в преследването и поради неопитността си достигнали местата, където били устроени засади, примки и измами... Българите заобикаляха рицарите, сваляха ги от седлата, сечеха им най-жестоко шните с коси, душаха ги с акрани, разкъсваха конете им. Те натискаха със своята маса като черен облак и не даваха на латинците нито да разгърнат конницата си, нито да отстъпят..."

Из „Морейска хроника“

Така загива цветът на латинското рицарство. Тези, които остават живи, се спасяват с бягство. Сам император Балдуин Фландърски пада в плен... А царят на българите, след като ня мал пред себе си кръстоносците и никакъв друг противник, преброял цяла Тракия, събрал огромна плячка и взел под своя власт цялото население...

„... Бог, който се противи на горделивите, ми даде тази победа..."

Калоян

ПРОИЗВЕДЕНИЯ НА ПАРАШКЕВ ХАДЖИЕВ,
ПОСТАВЕНИ НА РУСЕНСКА СЦЕНА

1960 г. „Имало едно време“ — диригент: Ромео Райчев
режисьор: Евгени Немиров
художник: Петър Попов

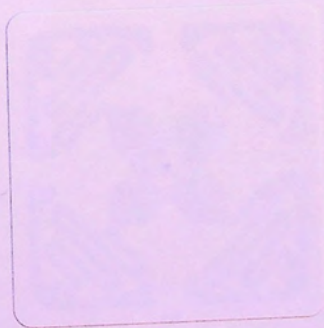
1967 г. — „Луд гидия“ — диригент: Димитър Манолов
режисьор: Борислав Дионисиев
художник: Петър Попов

- 1970 г. — „Албена“ — диригент: Ромео Райчев
режисьор: Стефан Трифонов
художник: Петър Попов
- 1972 г. — „Майстори“ — диригент: Ромео Райчев
режисьор: Стефан Трифонов
художник: Асен Стойчев
- 1973 г. — „Лето 893“ — диригент: Ромео Райчев
режисьор: Стефан Трифонов
художник: Асен Стойчев
- 1978 г. — „Мария Десислава“ — диригент: Ромео Райчев
режисьор: Аврам Георгиев
художник: Георги Иванов
- 1982 г. — „Йоанис Реке“ — диригент: Ромео Райчев
режисьор: Вania Бъчварова
художници: Елена Трендафилова
и Иван Токаджиев

Зав. постановъчна част: Л. Арнаудов; Театърмайстор: Ив. Киров, Д. Дончев; Зав. худ. осветление: Ц. Сокеров; Зав. светлинни ефекти: А. Харалампиев; Зав. шивашки ателиета: Ал. Димова, Т. Трифопова; Зав. перукеро-фризьорско ателие: Здр. Златева; Зав. дърводелско ателие: Г. Иванов; Зав. железарско ателие: Вл. Илиев; Реквизитор: Ц. Диков; Гардеробниер: Б. Харалампиева, Д. Михайлов; Зав. тапицерско ателие: Т. Кирова.

Програмата подготвила: Йоанна Бакалова

Плакат и корици на програмата: Божидар Дормишев

**РУСЕНСКА
НАРОДНА ОПЕРА**

СЕЗОН 81'2